

Hirm ja õud

1. Nõnda olen ma kuulnud. Ükskord elas Kõrgeauline Sāvattḥī's Džeta metsas, Anāthapiṇḍika pargis.

2. Seejärel lähenes Kõrgeaulisele braahman Jāṇussoṇi¹ ja vahetas temaga tervitusi. Kui viisakas ja aupaklik jutt oli räägitud, istus ta Kõrgeaulise kõrvale ja ütles: „Õpetaja Gotama, kui klanniliikmed on lahkunud kodust kodutusse ellu usust õpetaja Gotamasse, siis kas õpetaja Gotama on nende juht, abistaja ja teenäitaja? Ja kas need inimesed järgivad õpetaja Gotama eeskujju?“

„Nii see on, braahman, nii see on. Kui klanniliikmed on lahkunud kodust kodutusse ellu usust minusse, olen mina nende juht, abistaja ja teenäitaja. Ja need inimesed järgivad minu eeskujju.“

„Kuid, õpetaja Gotama, kõrvalisi elupaiku džunglirägastikes keset metsa on raske taluda, eraklust on raske harjutada ja raske on tunda rõõmu üksindusest. Võib arvata, et džungel röövib kindlasti bhikkhult mõistuse, kui ta ei ole keskendunud.“

„Nii see on, braahman, nii see on. Kõrvalisi elupaiku džunglirägastikes keset metsa on raske taluda, eraklust on raske harjutada ja raske on tunda rõõmu üksindusest. Võib arvata, et džungel röövib kindlasti bhikkhult mõistuse, kui ta ei ole keskendunud.“

3. Enne virgumist, kui olin ikka veel vaid virgumata bodhisatta, arutlesin ka mina nõnda: „Kõrvalisi elupaiku džunglirägastikes keset metsa on raske taluda ... džungel röövib kindlasti bhikkhult mõistuse, kui ta ei ole keskendunud.“

4. Ma arutlesin nõnda: „Iga kord kui erakud või braahmanid, kelle kehaline käitumine on ebapuhas, asuvad elama kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa, tärkab neis heades erakutes ja braahmanites nende ebapuhhta kehalise käitumise tõttu ebaterve hirm ja õud. Kuid mina ei asu elama neisse kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa nii, et mu kehaline käitumine on ebapuhas. Minu kehaline käitumine on puhas. Ma lähen kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa elama kui üks õilsatest, kelle kehaline käitumine on puhas.“ Nähes endas seda kehalise käitumise puhtust, leidsin ma metsas elunedes suurt lohutust.

5.–7. Ma arutlesin nõnda: „Iga kord kui erakud või braahmanid, kelle sõnaline käitumine on ebapuhas ... meele käitumine on ebapuhas ... elatusvahend on ebapuhas, asuvad elama kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa ... tärkab neis ebaterve hirm ja õud. Kuid ... minu elatusvahend on puhas. Ma lähen kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa elama kui üks õilsatest, kelle elatusvahend on puhas.“ Nähes endas seda elatusvahendi puhtust, leidsin ma metsas elunedes suurt lohutust.

8. Ma arutlesin nõnda: „Iga kord kui erakud või braahmanid, kes on himurad või täis iha ... mina olen mittehimur...“

9. „... kelle meeles on pahatahtlikkus ja vihkamiskavatsused ... minu meeles on siiras heasoovlikkus...“

Tõlgitud raamatust: The Middle Length Discourses of the Buddha: A Translation of the Majjhima Nikāya, (3. tr), Wisdom Publications, Boston, 2005, lk 102–107.

¹ Majjhima Nikāya Atṭhakathā (MA) järgi ei olnud Jāṇussoṇi mitte eesnimi, vaid aunimetus, tähendades „kuninglik kaplan“ (*purohita*), ja selle andis kuningas. Ka MN 27 on suunatud braahman Jāṇussoṇile.

10. „... keda valdavad laiskus ja loidus ... minus ei ole laiskust ja loidust...“
11. „... keda valdab rahunus ja kelle meel on rahutu ... minu meel on rahulik...“
12. „... kes on ebakindlad ja kahtlevad ... mina olen ületanud kahtluse...“
13. „... kes kiidavad ennast ja halvustavad teisi ... mina ei kiida ennast ega halvusta teisi...“
14. „... kes on alid paanikale ja kabuhirmule ... mina olen vaba ärevusest...“
15. „... kes ihaldavad võitu, au ja kuulsust ... minul on vähe soove...“
16. „... kes on laisad ja tarmunud ... mina olen tarmukas...“
17. „... kes on hoolimatud ja mitte täiesti teadlikud ... mina olen kasvatanud tähelepanelikkust...“

18. „... kes ei ole keskendunud ja on hajameelsed ... mina olen keskendunud...“

19. Ma arutlesin nõnda: „Iga kord kui erakud või braahmanid, kelles pole mõistmist, kes on arulagedad, asuvad elama kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa, tärkab neis heades erakutes ja braahmanites nende mõistmise puudumise ja arulageduse tõttu ebaterve hirm ja õud. Kuid mina ei asu elama neisse kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa, olles mõistmiseta ja arulage. Minus on mõistmine. Ma lähen kõrvalistesse elupaikadesse džunglirägastikes keset metsa elama kui üks õilsatest, kelles on mõistmine.“ Nähes endas seda mõistmist, leidsin ma metsas elunedes suurt lohutust.

20. Ma arutlesin nõnda: „Kaksiknädalas² on neljateistkümnes, viieteistkümnes ja kaheksas öö eriti endelised. Mis oleks, kui viibiksin sellistel öödel taolistes aukartust ja hirmu tekitavates paikades nagu viljapuuaedade pühamud, laante pühamud ja puude pühamud? Võib-olla ma kohtan siis seda hirmu ja õudu?“ Ja hiljem, neil eriti endelistel öödel nagu kaksiknädala neljateistkümnenal, viieteistkümnenal ja kaheksandal ööl ma viibisin taolistes aukartust ja hirmu tekitavates paikades nagu viljapuuaedade pühamud, laante pühamud ja puude pühamud. Ja kui ma neis paikades viibisin, tuli mu juurde mõni metsloom või krabistas paabulind okstega või kahistas tuul lehtedes. Ma mõtlesin: „Mis siis, kui nüüd tulevad hirm ja õud?“ Ma mõtlesin: „Miks ma oma mõtteis alati hirmu ja õudu ootan? Mis oleks, kui alistaksin hirmu ja õuduse, püsides sellesamas asendis, milles olen siis, kui need mind tabavad?“³

Kui ma kõndisin ja mind tabasid hirm ja õud, siis ma ei jäänud seisma, ei istunud maha ega heitnud pikali enne, kui olin hirmu ja õuduse alistanud. Kui ma seisin ja mind tabasid hirm ja õud, siis ma ei hakanud kõndima, ei istunud maha ega heitnud pikali enne, kui olin hirmu ja õuduse alistanud. Kui ma istusin ja mind tabasid hirm ja õud, siis ma ei hakanud kõndima, ei tõusnud püsti ega heitnud pikali enne, kui olin hirmu ja õuduse alistanud. Kui ma lamasin ja mind tabasid hirm ja õud, siis ma ei hakanud kõndima, ei tõusnud püsti ega ajanud end istukile enne, kui olin hirmu ja õuduse alistanud.

21. Braahman, leidub erakuid ja braahmaneid, kes tajuvad päeva siis, kui on öö, ja ööd siis, kui on päev. Mina ütlen, et nemad elavad meelepettes. Kuid mina tajun ööd siis, kui on öö, ja päeva siis, kui on päev. Kui kellegi kohta saaks õigusega öelda „Paljude hüveks ja õnneks,

² Vastavalt iidsele süsteemile, mille budism päris, jaotatakse India aasta kolmeks aastaajaks – külm, kuum ja vihmane aastaeg –, mis kõik kestavad neli kuud. Neli kuud jaotatakse omakorda kaheksaks kaksiknädalaks (*pakkha*), millest kolmandas ja seitsmendas on neliteist päeva, ülejäänutes viieteist päeva. Iga kaksiknädala täiskuu- ja noorkuuööd (kas neljateistkümnes või viieteistkümnes) ning poolkuuööd (kaheksas) peetakse eriti endeliseks. Budismis saavad neist päevadest *uposatha*, usutavade järgimise päevad. Täis- ja noorkuupäevadel retsiteerivad bhikkhud oma käitumisjuhiseid ja ilmiinimesed külastavad kloostreid, et kuulata jutlusi ning harjutada meditatsiooni.

³ Neli asendit (*iriyāpatha*), mida budistlikes tekstides sageli mainitakse on kõndimine, seismine, istumine ja lamamine.

kaastundest maailma vastu, jumalate ja inimeste heaks, hüveks ja õnneks on maailma ilmunud olend, kes ei ole aldis meelepettele“, tuleks seda tõesti õigusega öelda minu kohta.

22. Minus tärkas väsimatu tarmukus ja maad võttis lakkamatu tähelepanelikkus, mu keha oli rahulik ja häirimatu, mu meel keskendunud ja ühtne.⁴

23. Olles täiesti eemal meelelistest naudingutest, eemal oskamatud seisunditest, sisenesin esimesse *jhāna*'sse, millega kaasneb tekkiv ja juurdlev mõte koos eraklusest sündinud vaimustuse ja naudinguga, ning viibisin selles.⁵

24. Tekkiva ja juurdleva mõtte vaigistamisega sisenesin teise *jhāna*'sse, milles on tekkiva ja juurdleva mõtteta meele enesekindlus ja ühtesuunatus koos keskendumisest sündinud vaimustuse ja naudinguga, ning viibisin selles.

25. Kui ka vaimustus hääbus, viibisin võrdses suhtumises, ma olin tähelepanelik ja täiesti teadlik, tundes siiski veel naudingut kehas; ma sisenesin kolmandasse *jhāna*'sse ja viibisin selles, mille kohta õilsad on öelnud: „See, kes on võrdse suhtumisega ja tähelepanelik, see viibib meeldivas paigas.“

26. Hüljanud naudingu ja valu ning olles eelnevalt vabanenud rõõmust ja kurbusest, sisenesin neljandasse *jhāna*'sse, milles on tänu võrdsele suhtumisele tähelepanelikkuse puhtus ja ei-valu-ega-nauding, ning viibisin selles.

27. Kui mu keskendunud meel oli niiviisi puhastatud, kirgas, laitmatu, puudustest vabanenud, paindlik, kergesti käsitletav, kindel ja saavutanud vankumatuse, suunasin selle möödunud elude meenutamise teadmise juurde. Ma meenutasin oma arvukaid möödunud elusid, see on ühte sündi, kahte sündi, kolme sündi, nelja sündi, viit sündi, kümnet sündi, kahtekümnet sündi, kolmekümnet sündi, neljakümnet sündi, viitkümmet sündi, sadat sündi, tuhandet sündi, sadat tuhandet sündi, paljusid maailma kokkutõmbumise ajastuid, paljusid maailma paisumise ajastuid, paljusid maailma kokkutõmbumise ja paisumise ajastuid: „Seal oli mul niisugune nimi, kuulusin taolisse klanni, mul oli niisugune välimus, selline oli mu toit, taolised mu naudingud ja valud, selline mu eluiga; ja olles seal surnud, ilmusin taas teises kohas; ja sealgi oli mul niisugune nimi, kuulusin taolisse klanni, mul oli niisugune välimus, selline oli mu toit, taolised mu naudingud ja valud; ja olles surnud seal, ilmusin uuesti siin.“ Niimoodi ma meenutasin oma arvukaid möödunud elusid koos nende tahkude ja iseärasustega.

28. See oli esimene tõeline teadmine, mille saavutasin öö esimese valvekorra ajal. Teadmatus oli pagendatud ja tekkis tõeline teadmine, pimedus oli pagendatud ja tekkis valgus, nii nagu juhtub sellega, kes on hoolas, innukas ja otsusekindel.

29. Kui mu keskendunud meel oli niiviisi puhastatud, kirgas, laitmatu, puudustest vabanenud, paindlik, kergesti käsitletav, kindel ja saavutanud vankumatuse, suunasin selle olendite suremise ja taasilmumise teadmise juurde. Jumaliku silmaga, mis on puhas ja ületab inimese silma, nägin olendeid suremas ja taas ilmumas, alamaid ja ülemaid, ilusaid ja koledaid, õnnelikke ja õnnetuid. Ma mõistsin, kuidas olendid liiguvad edasi vastavalt oma tegudele niimoodi: „Need väärt olendid, kelle keha, kõne ja meele teod olid halvad, kes teotasid õilsaid, olid väärade vaadetega, kelle väärade vaated väljendusid tegudes, nemad on ilmunud uuesti pärast keha lagunemist, pärast surma, ilmajaetuse seisundis, halvas kohas, hukatuses, koguni põrgus; ent need väärt olendid, kelle keha, kõne ja meele teod olid head, kes ei teotanud õilsaid, olid õigete vaadetega, kelle õiged vaated väljendusid tegudes, nemad on ilmunud uuesti pärast keha lagunemist, pärast surma. heas kohas, koguni taevases maailmas.“ Niiviisi, jumaliku silmaga, mis on puhas ja ületab inimese silma, nägin olendeid suremas ja taas ilmumas, alamaid

⁴ Sellest lõigust alates räägib Buddha harjutusteest, mis viis ta mitte-meelepette tippu.

⁵ MA ütleb, et bodhisatta arendas nelja *jhāna*'t, kasutades meditatsiooni subjektina hingamise teadvustamist.

ja ülemaid, ilusaid ja koledaid, õnnelikke ja õnnetuid, ja ma mõistsin, kuidas olendid liiguvad edasi vastavalt oma tegudele.

30. See oli teine tõeline teadmine, mille saavutasin öö keskmise valvekorra ajal. Teadmatuse oli pagendatud ja tekkis tõeline teadmine, pimedus oli pagendatud ja tekkis valgus, nii nagu juhtub sellega, kes on hoolas, innukas ja otsusekindel.

31. Kui mu keskendunud meel oli niiviisi puhastatud, kirgas, laitmatu, puudustest vabanenud, paindlik, kergesti käsitletav, kindel ja saavutanud vankumatuse, suunasin selle meeleplekkide hävitamise teadmise juurde. Ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on kannatus“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on kannatuse allikas“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on kannatuse lakkamine“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on kannatuse lakkamisele viiv tee“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „Need on meeleplekid“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on meeleplekkide allikas“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on meeleplekkide lakkamine“; ma teadsin vahetult, nii nagu see tegelikult on: „See on meeleplekkide lakkamisele viiv tee.“

32. Kui ma niiviisi teadsin ja nägin, vabanes mu meel naudinguiha meeleplekist, olemise meeleplekist ja teadmatuse meeleplekist. Kui see oli vabanenud, järgnes sellele teadmine: „See on vabanenud.“ Ma teadsin vahetult: „Sünd on hävitatud, püha elu on elatud, mida oli tarvis teha, on tehtud, enam ei tule ühtegi sündi ühelgi olemise viisil.“

33. See oli kolmas tõeline teadmine, mille saavutasin öö viimase valvekorra ajal. Teadmatuse oli pagendatud ja tekkis tõeline teadmine, pimedus oli pagendatud ja tekkis valgus, nii nagu juhtub sellega, kes on hoolas, innukas ja otsusekindel.

34. Braahman, nüüd sa võid ehk mõelda: „Võib-olla ei ole erak Gotama isegi veel täna vaba ihast, vihkamisest ja meelepetteist, ning sellepärast käibki jätkuvalt kõrvalistes elupaikades džunglirägastikes keset metsa.“ Aga sa ei tohiks niimoodi mõelda. Seda seetõttu, et ma näen kahte hüve selles, mille pärast ma käin jätkuvalt kõrvalistes elupaikades džunglirägastikes keset metsa: ma näen iseendale siin ja praegu meeldivat elupaika ning minus on kaastunne tulevaste põlvete vastu.⁶

35. „Tõepoolest, sellepärast, et õpetaja Gotama on Teostanu, Täielikult Virgunu, on temas kaastunne tulevaste põlvete vastu. Suurepärane, õpetaja Gotama! Suurepärane, õpetaja Gotama! Õpetaja Gotama on selgitanud dhammat paljudel viisidel, ta oleks justkui pööranud püsti selle, mis oli pikali, toonud nähtavale selle, mis oli peidetud, näidanud teed sellele, kes oli eksinud, või hoidnud pimedas lampi neile, kel on silmad, et näha. Ma lähen õpetaja Gotama, dhamma ja bhikkhude sangha kaitse alla. Täna sellest päevast alates pidagu õpetaja Gotama mind meeles kui ilmikjärgijat, kes on kogu eluks tema kaitse alla läinud.“

⁶ MA: temas on „kaastunne tulevaste põlvete vastu“, kuivõrd hilisemad munkade põlvkonnad, nähes, et Buddha käis sageli metsas elamas, järgivad tema eeskujul ja kiirendavad selle abil oma edenemist kannatuse lõpetamise suunas.